

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 26/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. K., M., zastúpeného JUDr. R. S., M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP/84/2008 zo 16. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. M. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. decembra 2008 doručená sťažnosť JUDr. M. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 CoP/84/2008 zo 16. októbra 2008. Sťažnosť bola doplnená podaním sťažovateľa doručeným ústavnému súdu 15. decembra 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil prvostupňový rozsudok Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 C/47/2006 z 11. decembra 2007 v časti týkajúcej zverenia maloletého dieťaťa do výchovy matky v čase po rozvode manželstva a v prevyšujúcej časti (o úpravu styku sťažovateľa s dieťaťom a určenie výživného) jeho rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Označený rozsudok považuje sťažovateľ za nespravodlivý vzhľadom na to, že všeobecné súdy sa mu odmietli vyjadriť k dôkazom a nevysporiadali sa s jeho odvolacou námietkou, že „... súd zveril mal. syna matke, ktorá 10 rokov nikde nepracuje..., mal. M. opakoval prvý ročník, bez vlastného a objektívneho zavinenia...“, čím mu bola odňatá možnosť konať pred súdom a v konaní boli porušené aj princípy kontradiktórnosti a rovnosti zbraní. Podľa neho sa všeobecné súdy nevysporiadali aj s tvrdením právnej zástupkyne odporkyne, ktorá nesprávne uviedla, že sťažovateľ sa styku s maloletým ani nedomáhal a „Naviac o pohovore syna M. u psychologičky H. sa sťažovateľ dozvedel až na odvolacom pojednávaní dňa 16. 9. 08, kedy sa stal účinný voči jeho osobe a ani nemal možnosť sa relevantne voči nemu brániť“. Odôvodnenie rozhodnutia nedalo odpoveď i na jeho námietku, „kde poukazuje na komunitárne právo, podotýkam čl. 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru 209/1992 a súd ho mal aplikovať ex officio a na právne posúdenie práv mal. M. apelujem na ustanovenia dohovoru 104/1991 Zb. Dohovor o právach dieťaťa...“.

Podľa názoru sťažovateľa bolo napadnutým rozsudkom porušené nielen jeho právo vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale najmä na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto navrhuje, aby ústavný súd v konaní o jeho sťažnosti vydal tento nález:

„1. Základné práva JUDr. M. K. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP/84/2008 zo dňa 16. 10. 2008 porušené.

2. Zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 CoP/84/2008 zo dňa 16. 10. 2008 a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach, na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný zaplatiť náhradu trov konania JUDr. M. K. v celkovej sume 6.732,- Sk..., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnený. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti návrhu hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Z textu čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Sťažovateľ sa v petite svojej sťažnosti domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 CoP/84/2008 zo 16. októbra 2008, pričom za porušenie označených práv považuje najmä skutočnosť, že napadnutý rozsudok krajského súdu je v časti týkajúcej sa zverenia maloletého dieťaťa matke nespravodlivý a je v rozpore so záujmami tohto dieťaťa, pričom uvádza konkrétne dôvody, prečo je to tak. Všeobecné súdy mu nedali možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, nevysporiadali sa napr. s jeho námietkami, že okresný súd zveril dieťa do výchovy matky, „ktorá 10 rokov nikde nepracuje..., mal. M. opakoval prvý ročník, bez vlastného a objektívneho zavinenia... o pohovore syna M.

u psychologičky H. sa sťažovateľ dozvedel až na odvolacom pojednávaní dňa 16. 9. 08...“, čím mu bola odňatá možnosť konať pred súdom a súčasne boli porušené aj princípy kontradiktórnosti a rovnosti zbraní. Odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu nedalo odpoveď i na jeho námietku, „*kde poukazuje na komunitárne právo, podotýkam čl. 5 Prokololu č. 7 k Dohovoru a súd ho mal aplikovať ex officio a na právne posúdenie práv mal. M. apelujem na ustanovenia dohovoru 104/1991 Zb. Dohovor o právach dieťaťa...“*.

1. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s napádaným rozsudkom krajského súdu, ústavný súd uvádza, že ak by bol postup súdu protiprávny a jeho postupom by bola sťažovateľovi odňatá možnosť domáhať sa ustanoveným postupom jeho práva na súde, v tom prípade možno takýto postup považovať za dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) (k podobným záverom už ústavný súd dospel vo veciach napr. III. ÚS 88/02, I. ÚS 61/07, I. ÚS 244/07).

Podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

*Predmetom konania v namietanej veci bol rozvod manželstva, zverenie maloletého dieťaťa do výchovy jednému z rodičov a úprava styku s maloletým dieťaťom a určenie výživného, ktoré je upravené v zákone č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Ani uvedená okolnosť podľa názoru ústavného súdu nemá vplyv na prípadnú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. V tomto ohľade poukazuje ústavný súd aj na názor vyslovený v knižnej publikácii *Občiansky súdny poriadok, komentár*; Krajčo, J. a kol., I. diel, Bratislava: Eurounion, 2006, s. 618: „Nepripustnosť dovolania proti niektorým rozhodnutiam odvolacieho súdu nemožno vyvodiť ani z ustanovení § 238 ods. 4, 5 a § 239 ods. 3. Tieto ustanovenia totiž nepripúšťajú dovolanie len v prípadoch, keď by inak bolo dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 238 ods. 1, 3 a § 239 ods. 1, 2. To znamená, že i v prípadoch, kde je prípustnosť dovolania vylúčená ustanovením § 238 ods. 4, 5 a § 239*

ods. 3 je dovolanie prípustné z dôvodov uvedených v ustanovení § 237. Teda vzhľadom na súčasnú právnu úpravu je aj vo veciach upravených Zákonom o rodine... prípustnosť dovolanie založená podľa ustanovenia § 237“ (obdobne I. ÚS 136/08).

Sťažovateľ v sťažnosti výslovne uvádza, že v konaní mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, čo je teda v danom prípade dovolacím dôvodom proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP. Z obsahu sťažnosti sa dá vyvodiť, že sťažovateľ nevyužil možnosť podania opravného prostriedku, ktorý mu Občiansky súdny poriadok poskytuje na ochranu jeho základných práv.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že na posúdenie predmetnej časti sťažnosti sťažovateľa nie je daná jeho právomoc (čl. 127 ods. 1 ústavy v spojení s § 25 ods. 2 a § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a preto ju v tejto časti pre nedostatok svojej právomoci odmietol.

2. Ústavný súd poznamenáva, že ďalším dôvodom, pre ktorý bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť, je jej zjavná neopodstatnenosť. Sťažovateľ v nej namieta, že odôvodnenie rozhodnutia nie je dostatočné, nejasné, a teda je nepreskúmateľné.

Ústavný súd preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu a konštatoval, že jeho právoplatná časť týkajúca sa zverenia maloletého dieťaťa do výchovy matky je riadne odôvodnená, pričom sa opiera aj o podrobné závery vyplývajúce zo znaleckého posudku a o návrh kolízneho opatrovníka.

Krajský súd vo svojom rozhodnutí k tomu okrem iného uviedol:

„Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku vo vzťahu k výroku o zverení maloletého M. pre čas po rozvode do výchovy jeho matky, t. j. odporkyne, pretože toto rozhodnutie vychádza zo záverov znaleckého posudku, ktorý bol vypracovaný v tomto konaní práve v súvislosti s rozhodovaním o výkone rodičovských práv a povinností rodičov k tomuto dieťaťu pre čas po rozvode. Zo záverov tohto znaleckého posudku vyplýva, že maloletý M. manifestuje k obidvom rodičom pozitívne kladné city, má ich oboch rád, sám vníma, že obaja rodičia k nemu prechovávajú kladný cit, vzájomný

citový vzťah medzi otcom a synom znalkyňa kvalifikuje ako pozitívny, taktiež ako pozitívny kvalifikuje vzťah medzi matkou a synom. Znalkyňa v posudku však dospela k záveru, že viaceré položky, výsledky znaleckého vyšetrenia však nasvedčujú tomu, že matka je pre M. tá, ku ktorej ho viaže silnejšia citová väzba, cíti sa pri nej bezpečnejšie a istejšie, dôveruje jej. Znalkyňa zistila zvýraznenú potrebu dominancie materskej ochrany, t. j. denného kontaktu maloletého M. s matkou. Pocit spolupatričnosti a potrebu dieťaťa byť ňou ako dominantnou, chránený, čo z psychologického hľadiska nasvedčuje silnejšej citovej väzbe a silnejšiemu prežívaniu pocitu bezpečia dieťaťa smerom k matke, t. j. jeho manifestnej prejavujúcej sa dôvere smerom k matke vo väčšej miere ako smerom k otcovi, aj keď otca maloletý M. emocionálne neodmieta a potrebuje ho. Z týchto dôvodov znalkyňa doporučila maloletého M. zveriť pre čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky, pretože je to v záujme tohto dieťaťa.

Odvolaací súd nemal dôvod spochybňovať tieto odborné závery znalkyne, pričom odvolaací súd poukazuje na to, že maloletý M. bol už pred rozvodom zverený do výchovy matky a to na základe rozsudku Okresného súdu v Michalovciach zo dňa 8. 11. 2004, ktorým bola schválená dohoda rodičov, na základe ktorej bol maloletý M. zverený do výchovy matky a otcovi bolo uložené prispievať na výživu maloletého po 200,- Sk mesačne. Z vykonaného dokazovania neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by bolo možné hodnotiť ako zmenu pomerov, ktorá by odôvodňovala iné rozhodnutie o výchove maloletého a teda jeho zverenie do výchovy navrhovateľa - otca maloletého M. pre čas po rozvode.“

Vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu (prerokovanie veci odvolacím súdom na verejnom ústnom pojednávaní za prítomnosti sťažovateľa, výsluch účastníkov konania, ako aj vyhlásenie a odôvodnenie rozsudku a poučenie o opravnom prostriedku) nemožno výklad a interpretáciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a zákona o rodine, ktorú krajský súd v danom prípade zvolil, považovať za arbitrárnu alebo popierajúcu základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Podľa názoru ústavného súdu nejestvuje taká príčinná súvislosť medzi označenými právami sťažovateľa a postupom krajského súdu pri rozhodovaní v danej veci, ktorá by umožňovala vysloviť záver o porušení označených práv sťažovateľa. Skutočnosť, že sa sťažovateľ nestotožňuje s právnym názorom krajského súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej

neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti uvedeného rozhodnutia a nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto odmietol jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde i z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Neušlo pozornosti ústavného súdu, že „*protokol č. 7 k Dohovoru 209/1992*“ nie je súčasťou komunitárneho práva, tak ako sa domnieva sťažovateľ.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2009